

IVAN LAH:

LJUDJE S POVESTMI.

VAŠKA SLIKA.

Prijetna je taka slika, kot jo zagledaš včasih nenadoma na poti. Odkrije se vas ob cesti, in drevje se dviga nad strehami vaških hiš. Nizek stolp z rdečo streho in zlato bunko na vrhu.

Kopa otrok na cesti, krik in vpitje. Žrebe, mlado in poskočno, se pase na vrtu, in kobila stopa ponosno-resno za njim. Vse vidiš, ko stopiš v vas — prijetna slika...

Ob cesti se je prikazala bela gostilnica med drevjem. Nekaj hiš je bilo takoj za njo, proč od ceste, prijazna vas na ravnini, obdana z vrtovi, in v ozadju polje s kozolci. Staro drevje molí nerodne veje nad hišami, cerkev stoji sredi vasi.

Šel sem mimo gostilnice. Živahno vpitje se je čulo iz nje. Vroče popoldne je — ne moreš, da ne bi vstopil in si ne počil ob cvičku.

Vstopil sem v gostilnico in sedel k mizi v kotu. V gostilnici so pili različni kmetje v živahnem pomenku. Podobni so drug drugemu ti ljudje, da jih komaj razločiš. Sicer ima ta brke take, ta drugačne, starejši so brez njih, slamnike imajo različne, drugi stare klobuke, pokvečene, povešene — pri tem pa so isti obrazi, trde zunanosti, utrujeni, od solnca ožgani, temni od skrbi...

Gledal sem jih in opazoval, kako se zna delati naš človek zanimivega proti ljudem, ki misli da so višji od njega, in kako zna z besedami vzbujati pozornost nase, da bi vsak slišal, da ni prazna njegova glava, da tudi on svoje vé. Rad se pobaha naš Dolenjec, pa naj bo da si lepo pobeli zunaj hišo, da si napravi lep kozolec, ali si postavi velik skedenj, si kupi močnega konja in mu dá na vrat lep komat; v nedeljo se

rad pokaže v lepi obleki, tudi hčer obleče drago, čeprav se morda zadolži pri tem; kadar ga vidijo drugi, plača rad z velikim denarjem, na ženitovanju bahato požvenketava po žepih — sploh kjer se je treba pokazati nazunaj, se ti izkaže, in kadar mu zleze vino v lase, hvali vse kar ima: pove ti, koliko je vrednosti v škrinji, koliko v hlevu, v kašči, koliko oralov meri posestvo, in potem preide na hčer in pripoveduje o njeni doti. Da pokaže, da mu ni sile, te povabi v gostilno in plača za pijačo. Rad se izkaže tako naš človek. Če pa misli, da ima v glavi pametno misel, in da bi pokazal, da je mož, ki razume, govori glasno, tako da ga sliši vsak, in njegove oči uhajajo skrivaj na vse strani, da vidi, kdo ga vendar vse sliši.

Tako so govorili kmetje v gostilni. Prepirali so se za mejo, za občinsko mejo na komunski zemlji. Vsak je vedel vse od dedov in pradedov, iz časov ko je pasel in potem celi čas, kjer se je o tem govorilo, kajti že dolgo je šel prepir med dolinsko in volovsko občino, kot se je vedelo daleč naokoli: pri vseh sejnih na kmetih, na žegnanjih in pri drugih različnih shodih so se skregali in navadno celo stepli kmetje obeh občin, in pastirji so se bili z biči na paši. Vedno so si pretili s pravdo. In zanesel se je ta prepir v celo okolico, in po gostilnah se je vedno govorilo o tem, in navadno so nastali med kmeti prepiri in pretepi, in ponoči so vpili na cestah, ko so se vračali domov, dokler se niso stepli... Drugi dan pa so si bili zopet dobri in nič ni rekel sosed sosedu, če je imel ta rog na čelu in drugi prasko na licu, in če je kdo šepal ali pa mu ni roka rabila; vsi so vedeli, kaj je bilo, in kdo bi zameril? Vsak ima svoj prav.

O tem je bil pomenek v gostilnici, zato je bilo živahno. Posebno besedo je imel star, nizek kmet; govoril je počasi in dokazoval na dolgo in široko. Njemu nasproti je stal človek, ki je bil popolnoma drugačen od drugih. Imel je namreč „gosposki“ obraz in oblečen je bil v gosposko, tudi čedno obleko. Brke je imel zavihane nakvišku in tudi kravato je imel za vratom. Sicer ni bil prijeten obraz, dasi je sijala z njega razumnost. Lehko se z obraza spozna človek, no, tudi zmotimo se lahko v njem. Ko sem ga gledal, sem pomislil, zakaj mi ni prijeten njegov obraz. Spomnil sem se na obraze „navihanih“ ljudi, katerim naš človek nič ne verjame in je zelo previden do njih. Pozna jih dobro in se jim posmeje v obraz, kadar mislijo, da ga dobé v roke. Pozna naš človeka, in vselej sem se čudil, kako se jih znajo rešiti, da jim ne škodujejo. Poštenost ljubijo naši ljudje nad vse, odkriti so in spletke in laži prezirajo kot nekaj, kar se ne spodobi možkemu. Zato razžali vsak drugega, če mu reče „šema“ ali „baba“. S tem mu pove, da ni možki in taki ljudje nimajo časti pri njih, Celo na sejnih jih poznajo. So taki ljudje v resnici neprijetni; kot prirojeno jim je, da hočejo biti povsod zraven, prvo besedo hočejo imeti, znajo vse in nič, naredé vse za denar, ne dotaknejo se ničesar, kar ni njim v prid, spletejo vse različne prepire, da imajo dobiček. Čutijo se visoko nad drugimi, oblačijo se gosposko in se ne zmenijo za nikogar, če ne kaže denarja, izrabljajo vsako priliko, kadar se gre zato, da je zanje prav. So to različni ljudje. Navadno so taki, ki so slučajno zašli v svet in se vrnejo nazaj in hočejo biti imenitni. Hočejo vse vedeti in hočejo živeti lahko, gosposko. Zato je nezaupljiv naš človek do njih, kot do vsega, kar je gosposkega in spoštovanja ne uživajo taki ljudje pri njem, ker on ljubi odkrito. častno ravnanje, brez spletk in goljufij, kot je sam odkrit, in za malo se mu zdi, da bi ga kdo izkušal prevarati, kot da bi on toliko ne razumel. Zato ne mara naš človek za take ljudi. Včasih je pa tudi drugače...

Kmetje so se bili že precej ogreli. Pomenkovali so se med seboj skoraj kričé, tuintam sta se po dva in dva med seboj prepirala, morda je pristopil še tretji in začel pomagati po svojem prepričanju.

Najglasnejša sta bila starec in gosposki človek.

Na vsaki strani je stalo nekaj kmetov, ki so zdajpazdaj vmes posegli s kako besedo, posmejali se nasprotniku in pritrjevali svojemu. Ob strani gosposkega človeka je stalo par kmetov, ki so pritrjevali na vse, kar je rekel, in pritrčili so vselej, ko jih je pogledal. Nekaj čudnega je naš človek, ko ga dobiš za hlapca. V ogenj bi šel za vsakega, ki ga zna pregovoriti. Mnogo je v njem hlapčevstva, in strasten postane, kadar brani tistega, kateri si ga je pridobil za hlapca. So ljudje, ki zelo dosti dajo na vsakoga, ki več ve. Pregovori jih in storé zanj vse. Ako je iz njih srede in jim je pomagal kdaj na prav, ostanejo za vselej njegovi in ne pregovori jih nihče drugi. Taki so bili tisti kmetje ob njem.

Gosposki človek je pogosto pogledoval name. Videlo se je, da bi prišel rad blizu. Njegov nasprotnik, starec, je sedel pri mizi in začel prepir z njegovimi kmeti.

„Jaz s teboj niti ne govorim ne“, je rekel. „Kaj pa ti veš? Jaz sem star in vem natančno, kako je.“

„Jaz pa sem videl mape in tam je zapisano“, je odgovoril gosposki človek. Njegovi kmetje so pritrčili.

„Taki ljudje sploh nimajo pri tem besede, to je naša stvar. Kje si bil ti, ko smo mi uživali zemljo?“ ...

„Sem pa kaj bral o tem in študiral.“

„Kaj si študiral?“

„To vam nič mar ...“ Zardel je od jeze.

Kmetje so rinili v starca in vsak je vpil svoje.

„Zato boste začeli pravdo, ker imate takega dohtarja“, je rekel starec.

Gosposki človek je šel od mize in stopil po sobi gorindol ter se zaničljivo nasmihal starcu, ki je govoril s kmeti. Molčali so vsi in se ozirali po svojem človeku.

Prišel je blizu moje mize in se nenadoma obrnil k meni.

„Dovolite“, je rekel, „Vi veste za mejo med dolinsko in volovsko zemljo“.

„Ne vem“, sem odgovoril hladno. Vsi so me bolj zanimali kot on. Od nekdanj nisem ljubil ljudi, ki so vsiljivi in radi prodajejo svojo znanost in vsakemu vsiljujejo svoje nazore. To so taki ljudje. Tudi naš pravi človek jih ne more. Ljudje s hlapčevsko naturo, brez svojih misli, jih spoštujejo, ker gledajo s spoštovanjem na vse, ki so višji od njih, in se radi ponižajo in priznajo, da ne vedo nič. — On že ve, govoré in ne pomislijo nič, mislijo tisto, kar jim reče on . . . To je slaba stran naših ljudi. Dolgo so bili hlapci in še stojé gradovi nad njimi . . .

„Tam se prepirajo kmetje iz obeh vasi. Pravijo, da bo tožba za tiste gole skale. Vredno itak ni nič. Naši se dobro držé. Ti tu“ — kazal je na svoje kmete — „so iz moje vasi. Ne vdajo se, pravijo, imajo prav. Dolinci so zmiraj taki. Vse hočejo vedeti. Zastopi trot nič, na primer tisti stari, in zabavlja čez vsakoga, ki mu hoče pravo dokazati. Sploh ni zmožen resnega razgovora. Če ni po njegovem, kot si je vtepel v svojo neumno bučo, pa se krega in zmerja, misli da vse ve, ker je star. Mape in pisano velja vendar več. Neolikan je kmet in zabit. To vemo vsi. Poglejte, kako jim dokazuje. Dummheit!“

In začel je govoriti čez starca in čez kmečko neumnost v nemščini, v slabem narečju, menda koroškem. Nisem se hotel prepirati z njim. Zelo sovražim ljudi, ki se kje naučé tujega jezika in govoré v njem vselej, kadar jih slišijo drugi, da kmet ne razume, si mislijo, in ima spoštovanje pred njim, gosposki človek pa da ga spozna, da je več kot navaden mož, ker govori v drugem jeziku. Mnogo je takih pri nas in tudi do teh so kmetje taki, kot do takozvanih „navihanih“ ljudi. Zato mi je bilo neljubo, da je tako govoril o njih, in ga nisem poslušal. Gledal sem kmete, ki so prihajali bolj in bolj v ogenj in dokazovali drug drugemu, kje je meja.

No, on je pravil dalje in začel praviti vse o celi pravdi po nemško. Rekel nisem nič. V vsem se je hotel pokazati, da mnogo ve. Rabil je mnogo tuje besede in tudi v napačnem pomenu.

„Ta stavec“, je pravil, „vidite ga, nima nič in govori. Nekdanj je bil eden najbogatejših med Dolinci. Zdaj je star mož čez sedemdeset let in se mu to ne pozna. Živel je dobro celo mladost in se baha s tem. Vozil je kure v Trst. Imel je, pravi, zmiraj lepega, visokega konja, da je lepo privzdigoval noge in se lepo nesel. Hišo si je prezidal na novo, hčeram je dal velike dote. Ob poti, ko je vozil skoz Dolenjsko, so ga povsod poznali: prikazal se je gostilničar na pragu, pozdravil ga je in on je takoj ustavil. Poklical je vina in pili so vsi, ki so bili v gostilnici. Naročil si je pečeno gosko ali kokoš in jo je pustil, češ da ni dobra. Zapodil je naprej in pri vsaki gostilni je bilo tako. O svetem Martinu in o pustu so ga vabili povsod na vinski krst in na pust, kajti dobro jim je vse plačal. Take čase je živel, to pripoveduje vsakomu. Kupčija je minila, in ko je imel šestdeset let je služil za hlapca, zdaj pa živi, sam ne vem od česa. In zdaj pripoveduje, kje je meja. Misli, da je še zmiraj bogat, pa on itak nima besede. Neumen je bil, in déli so ga ob vse. Tuji ljudje so na njegovem domu, in misli, da ima še vse on. Zato govori tako ošabno. Dela se, kot da je veleposestnik. V resnici je berač, in čakajo ga še huda leta. Sina je dal študirat in ni nikdar nič izštudiral. Bil je gotovo zabit. Pri vojakih se je potem ustrelil. Njegove hčere se ne menijo zanj in ne more živeti pri njih. Vedno pripoveduje, kaj je imel. Ko bi on imel, kar je imel nekdanj, pravi, da začne na svojo roko pravdo, da bi dobili Dolinci zemljo. Mene ne more, ker sem študiral, in njegov sin ne. Kaj kmet razume . . . Tu je treba talenta. Skoraj nobeden ne zna pisati. Prošnje in kar potrebujejo, jim pišem jaz. Po nemško znam vse, saj je tudi najboljše . . . Ko bi bil posestnik, bi me izvolili za župana . . . Saj nič ne razumejo, vedno potrebujejo kakšnega, da

jim razloži . . . Vidite, kako govori stavec. Vem, da nima, da bi plačal vino. Dela po vseh hišah, smili se ljudem. — Vidite, tega kmeta, ki govori ž njim. Najbogatejši je v naši vasi. Zdaj ima veliko pravdo za neke voli. Jaz mu jo vodim. Vem, da bova dobila, je namreč čisto jasno, ni da bi razkladal. — Vidite, ta ki je poleg njega, je njegov brat. Danes gresta skupaj domov. Podobna sta si popolnoma. Nekje daleč je oženjen. Prodana je bila včeraj njegova domačija, brat mu odstopi kajžo, da bo tam stanoval z ženo, in zato mu mora delati. Zdaj pije za zadnje denarje, ki so ostali. Plačuje oni, ki mu je bilo vse prodano, in ta bogati pije pri njem, pri bratu; on je skopuh, a za pravdo bi dal kožo s sebe . . . Poznam vse in tudi za vse razmere vem. Pogosto me potrebujejo. Ako se začne pravda za mejo, bo dosti dela. Zanimiva bo, in to me najbolj zanima. Še danes mi je žal, da nisem šel za pravdarskega dohtarja. Imam velik talent za to. Včasih sem bil prelen za take stvari, dasi so me zanimale. Tu bo zdaj trčilo skupaj in lahko bo pravda dolga. Jaz sem imel pravdo, ki je trajala čez deset let. Šlo se je za mejo v gozdu. Imel sem velik gozd, in moj mejaš je pokosil reso po mojem. Tožil sem ga, in začelo se je na dolgo in široko; vodil sem vse sam. Iz tega pa se je razvila meja za cel gozd . . . Moj oče je bil zakrivil. Šel je gozd in hiša in vse. Še danes mi ni žal. Delati in trpeti se mi tako ni ljubilo . . .“

Nagnil je kozarec in izpil do dna, kot da je predaleč zašel v spomine. Kmetje so vpili bolj in bolj. Začel me je zanimati tudi on, kajti prišlo je včasih nekaj na njegov obraz, da je hotelo vzbujati usmiljenje.

V kótu je sedel stavec zamišljen; bil je skoraj kot berač, suh in slabo oblečen. Pil je žganje in jedel žemlje. Roka se mu je tresla, ko je nesel steklenico k ustom, in drobil je kruh s koščeniimi prsti. Gledal je prepirajoče se kmete in je pogosto pomežikoval. Motril sem njegovo koščeno, s trdimi sivimi brkami obraslo lice; kosti so molele iz njega in brada je stala naprej.

Gosposki človek je bil za trenotek umolknil, kot da je bil pomislil na svojo preteklost. Zapazil je, da gledam starca in je rekel:

„Ali ga poznate?“

„Ne“, sem odgovoril.

„To je Žigec s Skal. Vsak ga pozna. Dvajset let je bil zaprt na Gradu. Obsojen je bil, da je ubil fanta, ki so ga bili naši mrtvega pod oknom njegovega dekleta. Še danes nihče ne ve, kako je bilo. Mnogo je govorilo zanj in prej je vedno trdil: jaz sem nedolžen, jaz nisem kriv . . . Zaprli so ga in pred nekaj leti je preстал kazen. Skoraj z nikomur ne govori, kar je prišel domov. Imel je trdno kmetijo in ženiti se je mislil. Potem so dobili v roke tuji ljudje in razdejali so skoraj vse, ker ni nihče popravljaj. Polje je za nič. Denarja se mu je precej nabralo v tem. Ona je ostala večna nevesta. Pravijo, da jo hoče celo še zdaj vzeti — no, prestara sta oba. Včasih pravijo, da se mu ravno kot meša. Gre tja in sedi pri nji. Ona je mojškra, dela péče. Celo stari ljudje ne morejo pozabiti neumnosti ljubezni, če so se vjeli v njeno past . . . Ne smeje se nikdar. Dela zelo rad in trd je kot grča. Nikdar ne govori o preteklosti in bogobvaruj da bi mu kdo kaj omenil. Sovraži ga na smrt. Zelo se boji ljudi, nezaupan je do vsakega, zato z malokom govori, in zdi se, kot da niti govoriti ne zna. Dela vedno molče — močan pravijo, da je zelo, dasi bi mu ne prisodil. Velik roman je v vsem, če se pomisli. Šel je k vojakom, in ko se je vrnil, je izvedel, da ima ona drugega. Koliko je bilo resnice v tem, kdo ve. Ona je bila zelo lepa, še zdaj se človek nehote ozre za Marino. Pravijo, da je živel potem veselo in se ni brigal za to. Neko noč so našli fanta ubitega pod njenim oknom. Njega tisto noč ni bilo doma, rekel je, da je bil v senožeti. Pravili so, da sta bila v zadnjem času z dekletom zopet dobra in da se je stara ljubezen ponovila. Zato so ga prijeli. Obsojen je bil na vislice in potem je bil pomiloščen. Vedno je trdil, da je nedolžen. Zdaj živi tako. Vzeli so mu življenje. Nagovarjal sem ga, naj začne pravdo, pa ni

hotel. Od tedaj ne govori več z menoj. Vidite ga, kako gleda. Človek bi mislil, da je berač, pa ima precej, pravijo“.

Starec je gledal resno in drobil zemljo s prsti. Nikjer se ni bralo, da ima tako povest za seboj. Bil je isti utrjeni, ožgani obraz, kot pri drugih z istimi leti. Prisodil bi mu jih sedemdeset. — Gledal sem ta obraz; polno trpljenja se je bralo na njem in vse je bilo, kot bi govorilo s trdimi besedami: Kaj bi, vse se prestane . . .

Pri mizi je vpil mlad človek in se prepiral s starci zaradi meje. Vpil je na vse grlo in kazal s prsti po mizi, kje je pasel on, kje so sekali, kje orali. Nihče ga ni mogel prekričati, ko je vpil. Zato so začeli med seboj pogovor.

„Halo, kako se je razvnel Sirka“, je dejal gosposki človek, „vidite, tudi on ima pravdo. Saj veste, kaj je mlad človek. Ima dvoje postranskih otrok in zdaj bi se rad ženil. Tožila ga je, ker je neče plačati. Denar je kmetu vse in taka svota se že pozna. Mnogo potov ima in najbrže bo izgubil. Vzeti je neče. To je zmiraj tako. Precej je že trpelo gospodarstvo. Jaz bi jo rajši odpravil za vselej, pa on je zelo trdovraten. Misli, da mora prodreti; pa tu je težko. Pije zdaj že tri dni. Pravi, da mu je vseeno, če gre cela kmetija. So tako trdovratni ljudje. Tudi jaz sem bil tak — no, jaz sem hotel pravico, te pa ni na svetu. Boljše se godi tistim, ki je ne poznajo. Vidite, kako se smeje stari Krehelj.“

Pri mizi je stal siv starček, s popolnoma belimi lasmi, podolgovatim nosom, in obraz mu je šel zmiraj na smeh, da bi si ga resnega niti misliti ne mogel.

„On je osebenek, ima še ženo, in dva sina skrbita zanj. Nikdar ni nič imel, in nikdar mu ni bilo sile. Lepo življenje si je naredil: včasih malo žaga in naredi kako reč, škač, burklje, lopar, banjo, ribeženj, ali kar je takih malenkosti, da ima za pijačo in za tobak. Njemu ni treba pravd, tudi za hišo mu ni treba skrbeti. Plača na leto gospodarju nekaj goldinarjev in je prost vsega. Doma leži pod orehom in kaj zbija. Ve

celo zgodovino vasi in mnogo starih pesm zna na pamet. Vse ve. Bolj zadovoljnega človeka ni pod tem zvonom. Vedno se smeje.“

Mladi človek, Sirka, je vpil na vse pretege, no poslušal ga ni nihče.

„Tožili bomo, tožili“, so vpili možje, ki so prej stali pri gosposkem človeku. Gosposki človek je vstal:

„Pardon“, je rekel in stopil k njim.

„Le tožite“, je rekel starec, ki je sedel njim nasproti, „mi Dolinci se ne damo. Razdelili bomo komunsko zemljo, pa bo.“

„Saj vi ne dobite nič“, je rekel gosposki človek.

„To tebi nič mar. Če bodo imeli Volovci take raztrgane dohtarje, kot si ti, dobimo vse . . .“

Gosposki človek je zardel od jeze.

„Nič ne boš zabavljaj, svoje bi bil varoval“, je rekel eden kmetov, ki so stali na strani gosposkega človeka.

„To tebi nič mar. Ti nisi še nikoli nič imel.“

„Pa tudi zapravlil nisem“, je rekel drugi mirno.

Obmolčala sta za trenotek, kot da si nimata več kaj reči.

Vzeli so svojo pijačo in sedli skupaj k drugi mizi. Gosposki človek je sedel z njimi, pravil jim nekaj in vsi so poslušali in prikimavali.

Drugi so obsedeli pri prejšnji mizi. Bili so veseli, le starec se je čutil razžaljenega, da mu kdo očita, ker je zapravlil:

„Kaj komu mari“, je ponavljaj. „Toliko imam še zmiraj, kot on, imel sem pa toliko, kot vsi Volovci, kar jih je.“

Žigec je bil ostal v kotu pri svoji mizi, gledal je zamišljeno, pil počasi in jedel neprestano.

K meni je prisedel krčmar, kot imajo to pri nas navado krčmarji.

„To imajo prepir“, je rekel, „in vsega je kriv“ — govoril je potihoma, mrmraje — „vsega je kriv ta človek, ki je bil pri Vas. Bogve, kaj se je Vam nalagal o pravdi. Dela se vedno zelo učenega in vedno išče

družčine z gosposkimi. Kmetje mu plačajo za pijačo, in zdaj bi rad zaslužil, da bi bila pravda, in potem bi zaslužil pri inženjerjih, če bi se zemlja delila; kajti prištuliti se zna povsod, zaupati mu pa ni. Za koš rese, je zapravljal hišo in grunt. Z ženo sta se stepla, ona služi nekje v mestu. Hotel je živeti gosposko. Zdaj je navaden mešetar. Dela malo in živi lahko. Povsod hoče kazati svojo učestnost. Kmete ima čisto v svoji oblasti, vse storé, kar jim svetuje. Že parkrat so imeli pravdo. Sicer jih zaničuje, če je z gospôdo, in če ima denar. Otroci morajo služiti za pastirje in pestunje. Tako je na svetu.“

„Daj pijače“, so vpili kmetje okoli gosposkega človeka in bili z litrom po mizi.

Krčmar je vstal in šel točit.

Posedel sem tako in gledal po vrsti te ljudi z njihovimi povestmi.

Ko se je vrnil krčmar, je Žigec vstal. Vpognjena je bila njegova postava. Porinil je molče krčmarju denar in roka se mu je tresla.

„Kam že greš, Žigec?“ ga je vprašal krčmar, kot po navadi stavi taka vprašanja za slovo.

„Grem na delo; kopljem ob cesti“, je rekel s tihim, suhim glasom. „Večer bo skoraj.“

Odšel je in ni pogledal nikogar.

Večerilo se je, zato sem odšel. Gosposki človek je bil postal pijan in je glasno raz-

kladal kmetom o pravadah. Vstal je in se odkril ter rekel po nemško: „Imam čast...“ Opoitek se je in sedel na svoje mesto... Premišljal sem o teh ljudeh, vsakega posebej z njegovo povestjo sem videl na življenja polni zemlji, trdi in neusmiljeni... In takrat sem se spomnil tebe, prijatelj Ignacij... Umrl si in nihče ni zapisal na tvoj grob: Pesnik in pisatelj Ognjeslav, Neralov... Vedno si hotel pisati in nisi vedel kaj. Zakaj nisi videl gosposkega človeka, zakaj nisi zašel v gostilnico ob cesti in bi videl ljudi, vsakega s svojo povestjo na trdi, neusmiljeni zemlji. Videl bi njih trde obraze in slišal bi njih ponosne besede. Tako pa si prosil, naj ti povemo povest, da bi jo spisal. In naša mlada domišljija je izmislila vsemogoče, spomnili smo se vseh strahov, o katerih so nam pravili, in na vsa znamenja smo se spomnili, o katerih smo kdaj čuli pripovedke, in na vse uboje in nenaravne smrti, da smo ti mogli povedati povest, in si ti potem napisal, kako je strašilo, zakaj stoji tam znamenje, kako in v kaki noči se je ubil ta in ta... Zato sem se spomnil takrat tebe, dragi prijatelj Ignacij, da nisi tako stopil v gostilno ob cesti in videl ljudi s povestmi, ki živé s trdimi obrazi in ne govoré o tem, kar leži nekje daleč za njimi. Prepirajo se za kratek čas o pravdi in vedo, da stopajo po trdi poti, pa je vseeno, kako.

